

Leto XIX.

V Ljubljani, marc, april 1916.

Št. 3, 4.

Čebelarska opravila.

Blatačan.

b) Oskrbovanje plemenjakov do rojev.

Ko prva cvetlica zemljé bo kalila,
izsrebatí moram sladki je med,
da prva bo moja družina rójila,
jaz rožice prve okusila cvet.

(Levstik.)

I.

Dokazalo se je že neštetokrat, da sme čebelar pričakovati dobička le od močnih plemenjakov. Pravi čebelar je torej vzimil le močne plemenjake z mlado, zdravo matico. Iz istega vzroka je treba tudi sedaj združiti slabiče ali jih pa pridružiti srednje močnim plemenjakom. Tako le bodo čebele mogle izrabiti čas paše. Slabič se spomladi razvija le počasi kljub čebelarjevi pomoči; ker nima veliko čebel, more zasesti in ogrevati le malo satov. Radi tega je polaganje zalege omejeno. Vse to pa lahko stori močna čebelna družina, ki se tudi vsled tega hitro razvija in hitro napreduje. Umen čebelar torej ne trpi slabičev med svojimi panji.

Da zapaziš vsako nesrečo, ki se do paše čestokrat pojavi, kakor brezmatičnost, lakota, oslabeledost, ter da jo takoj pravočasno odpraviš, opazuj čebele in jih ne prepuščaj svoji usodi. Kdor nima za to časa, naj se rajši ne bavi s čebelarjenjem. Spomni se tudi čebel soseda čebelarja, ki se bori za domovino!

II.

Z močnimi plemenjaki pa lahko mirno čakamo bližajoče se srečne dneve, paše in rojev. Glavno pašo odloči rastlina, ki da največ medu. Po vremenu in razvoju narave lahko sklepamo na pričetek glavne paše.

Ponekod je v vigredi, drugod zopet poleti ali jeseni; ravna se po krajevnih razmerah. Vigredna paša je navadno v krajih z vigrednim vresjem, s sadnim drevjem (črešnje), z borovnicami, s travničnim cvetjem (žajbelj), z akacijami. Letno pašo odloči navadno gozd (medena rosa) in travniki, ponekod detelja; jesensko pa ajda in jesensko vresje.

Ako hočemo izrabiti zgodnjo vigredno pašo ali dobiti zgodnje roje, tedaj morajo biti panji v tem času dovolj »mušni«, morajo biti na višku razvoja. Za časa vigredne paše še ljudstva navadno niso v tem stanju. Razvijejo se šele med pašo, in tako pride, da so panji močni koncem paše, a nabrali niso nič strdi! Radi tega pravijo naši čebelarji, da dela črešnja — lakoto. Gotovo! Obilo zalege rabi tudi obilo hrane; veliko žlic, a malo delavcev! Razvoj čebel je torej z ozirom na pašo zakasnel, čebelarjev dobiček pa po vodi!

Razvoj zalege je odvisen od razvoja narave, od vremena, od paše. Ker pa smatrajo čebele pitanje s strdjo ali sladkorjem kot — pašo, tedaj je pač regulacija zalege in s tem moč čebelne družine popolnoma v rokah čebelarja. Imenujemo to premišljeno ali špekulativno pitanje, tudi pitanje na roj. Vsaka čebela-delavka rabi za razvoj tri tedne; nato opravlja še kakih 8 do 14 dni domača dela, nakar prične izletavati na pašo. Da pa so panji za časa paše razviti, treba je s špekulativnim pitanjem pričeti kakih 4 do 5 tednov pred glavno pašo. Predpogoj je seveda, da čebelar pozna čas glavne paše. Stanje vsakoletne čebelne paše, nje pričetek in konec, kakor čas cveta raznih cvetic naj si čebelar zapiše, da tako lahko uravna pospeševanje razvoja ljudstev, oziroma stavljenje zalege, kakor tudi izboljša vsled spoznavanja dobrih, medunosnih rastlin čebelno pašo.

Špekulativno pitanje je priporočljivo posebno v krajih, kjer imajo le kratko poletno pašo, kakor tam, kjer druga polovica malega travna nudi le malo ali nič paše.

Pitanje je potrebno navadno za zgodnjo pašo. Za poletno pašo tega ne bo treba, ker se do tega časa panji navadno dovolj sami razvijejo. Pred jesensko pašo pa je ponekod štiridesetdanski post za čebele, torej premišljeno krmljenje potrebno. Tudi si v tem času plemenjaki vsled pitanja vzgobjijo dosti mladega zaroda, ki lahko prezimi.

Pitamo lahko na dva načina:

a) Potom podrobnega pitanja.

Pokladajmo vsak drugi ali tretji večer razredčeno strd močnim panjem, katere hočemo rabiti ali za donos strdi ali za rojenje, in sicer panju naenkrat $\frac{1}{8}$ do $\frac{1}{3}$ l tekočine. Čim več damo, v tem večji množini nastavi matica zalego. Ako primanjkuje, zadostuje tudi raztopljen sladkor, kandis, ali pa mešanica strdi in sladkorja. (1 kg strdi na liter vode; 1 kg sladkorja na liter vode.) Kolikor mi je znano, poraba kandisa vsled vojnih odredb ni omejena. Sicer pa dobe čebelarji itak neobdačeni sladkor! Daj tudi obnožine, ako je vsled neugodnega vre-

mena čebele ne morejo donašati, kajti obnožina posebno podkuri matico pri polaganju zalege. Obnožine naberemo lahko na solčnih krajih, na jelšah, leševju in vrbju dovolj.

Najugodneje vpliva pitanje pri trajno toplem vremenu. Če postane slabo vreme, tedaj ne odnehaj s pitanjem, sicer zastane polaganje zalege. Tedaj damo lahko več, dva pollitra najmanj na teden, sicer bi čebele iz strahu pred pomanjkanjem začele iztrgavati zalego.¹

Ako se je družina toliko razvila, da zasede vse vstavljene satnike, tedaj povečaj prostor, vstavi medstene ali boljše prazne satnike, za časa paše nastavi medišče, oziroma prevesi satnike iz vališča v medišče. Sedaj se pa lahko smejejo čebelarji z velikimi zalogami izdelanih satnikov, ker ti najlaglje in najboljše izrabijo čas glavne paše. Umevno je, da morajo imeti špekulativno pitani panji še svojo zalogo, ker od tega, kar nudi čebelar, pač ne bi mogli živeti.

b) Z napolnjenimi satniki.

Nekateri čebelarji priporočajo tudi pitanje z vstavljanjem satnikov, ki jih odkrijejo in ogrejejo. Čebele smatrajo odprte satnike za pitanje ter takoj prenesejo strd na pripraven prostor, kar pospeši istotako hiter razvoj. Zadostuje celo, ako odkrijemo kak zadelan satnik, ki se že nahaja v panju. Marsikateri panj, ki lenari ob velikih zalogah medu, se tako prisili k delu.

Ker je zalega v najboljšem razvoju, tedaj je toplota neobhodno potrebna; pusti panji dobro odete. Tudi jih ne odpiraj nepotrebno.

Pri špekulativnem pitanju pazimo torej:

1. Da ima panj dovolj lastne zaloge medu.
2. Pitajmo le v malih količinah in v presledkih.
3. Pokladajmo le proti večeru razredčeno strd ali sladkor.
4. Pitanje s srdjo je uspešnejše, nego s sladkorjem.
5. Ob slabem vremenu ne prenehaj krmiti.
6. Kadar nudi narava kaj paše, lahko prenehamo.
7. Krmi le močne plemenjake.

Pri kmečkih panjih se hoče s špekulativnim pitanjem doseči večidel hitro rojenje; opravljanje je preprosteje, treba je le krmiti pravilno. Križi pa so potem pri rojenju, ker taki močni panji mnogo rojijo, a pašo raditega zamude. Tudi brezmatičnost je često posledica tega. S tem, da nastavimo na kmečki panj nekako medišče — drug kmečki panj s satniki — omejimo nagon k rojenju.

III.

Za časa obilnega donosa obnožine napolnijo čebele satnike na obeh straneh zalege z obnožino ter tako nekako omejijo prostor za zalego.

¹ Iz strahu pred pomanjkanjem sicer še ne začno izmetavati zalege, kadar jo, je lakota že skrajna. — Op. uredn.

Vstavi prazni satnik (stori isto tudi pri morebitnem pevečanju prostora) na vsako stran zadnjega satnika z zalego; takoj bo položila matica vanj zalego. V panjih s toplo stavbo deni satnik za slednjega z zalego.

IV.

Zadnji čas je, da pripravimo ali naročimo čebelarske potrebščine, panji za roje, naročimo ali naredimo medstene ter jih pritrdimo, pri-skrbimo pitalno orodje i. t. d. Odločimo se tudi, bodemo li čebelarili na med ali na roje! Le kdor roje dobro in lahko proda, naj jih goji, drugi naj bi čebelarili na med! Da nam dajo največ strdi panji s pre-makljivo stavbo, je znano! Kljub temu pa ti še niso dosti razširjeni, deloma ker zahtevajo znanja, deloma pa, in kar je glavno, ker so panji silno dragi! Visoka cena teh panjev je največja dosedanja ovira umne čebeloreje. Dočim je eksportni panj vreden svoje cene, je Žnideršič-Albertijev panj pač gotovo predrag!¹ V teh panjih je skoraj cel kapital! Li ni mogoče, da bi se ti panji, ki so tako ročni, dali narediti za nižjo ceno? Najsrečnejši je pač čebelar, ki je sam mizar, a to ni vsakega posel.

To slednje sicer ne spada k opravihom, a mislim, da je umestno, in da čebelarji izvajanjem pritrdijo.

† Ivan Jakše.

Ant. Lapajne, adjunkt kmetijske šole na Grmu.

Dne 25. marca t. l. so položili k večnemu počitku na novomeškem pokopališču gosp. Ivana Jakšeta, posestnika, trgovca z deželnimi pridelki in gostilničarja v Novem mestu, ki po svojem za povzdigo našega čebelarstva uspešnem delovanju in kot vzoren gospodar zasluži, da se ga tu častno spominjamo in mu postavimo skromen spominek.

Gospod Ivan Jakše je bil v Novem mestu in po vsem Dolenjskem obče spoštovan in visoko čislan mož. Kdor je bil ž njim v trgovski zvezi, ta je bil vedno ž njim zadovoljen. Kdor je prišel v njegovo zelo obiskovano gostilno, je bil dobro in ceno postrežen. Njegova gostilna je slovela vedno, da toči le pristna dolenjska vina.

Kdor ga je vprašal za svet, bil mu je odkrit, pošten svetovalec. Kdor se je v stiski zatekel k njemu — in teh je bilo obilo — rad mu je denarno pomogel. Imel je vsled tega marsikatero izgubo, ki pa mu jo je Bog na drugi strani povrnil z dobro idočo trgovino z deželnimi pridelki. In kot tak je prišel v dotiko tudi s čebelarstvom. Že njegov oče se je pečal s čebelami, še bolj pa sam. Poznal je dobro naravo čebel. Njegova gostilna v Kandiji, kjer je nad 25 let deloval, je nosila ime

¹ Pri sedanji ceni lesa in delavnih moči ni predrag in se hitro sam izplača.

»Pri čebelarju«, in kmečko ljudstvo je poznalo njegovo gostilno le pod tem imenom, in njega samega so nazivali gospod čebelar.

Gosp. Ivan Jakše, kakor tudi že njegov oče, sta skupovala jeseni čebelarske pridelke — med in vosek — po vsem novomeškem, črno-meljskem in krškem okraju ter jih spravila v izvoz. Imela sta s tega navidezno majhnima pridelkoma obsežno trgovino, in starejši čebelarji so jima v teku velikoletnega trgovanja redno prodajali svoje čebelarske pridelke. Lahko se danes trdi, da je bil gosp. Ivan Jakše tisti mož, ki je v tukajšnjem okraju takorekoč prvi spravil ta deželni pridelek v promet, ki je pot kazal sedanjim čebelarskim prekupcem in ki ima za slugo, da se je tukajšnje čebelarstvo že pred 40 leti in popred moglo razvijati in procvitati. Rajnki je pisatelju teh vrstic mnogokrat o tej kupčiji pripovedal, kam je prodajal med in vosek, kako ju je hranil doma, kako se mora ravnati z medom in voskom i. t. d. Mnog zaslužek si je pridobil pri tem. Akoravno je izšel iz sila skromnih razmer, si je po zgledu čebelic pridobil precejšnje premoženje in vzgojil v katoliškem duhu nadebudne in čislane otroke. Izmed njih je en sin očetov naslednik na posestvu in tudi gostilničar. Dovršil je kmetijsko šolo na Grmu, in se mu obeta lepa prihodnost. Drugi je učitelj na Vranskem na Štajerskem, kjer plodonosno deluje tudi izzun svoje službe, in hčerka je soproga c. kr. gimn. profesorja v Novem mestu.

Pogreb g. I. Jakšeta je pokazal, kako splošno čislan je bil rajnki. Obilna množica meščanov in okoličanov mu je izkazala zadnjo čast. Tudi mi čebelarji se ga častno spominjajmo s tem, da posnemamo njegov zgled in si ga ohranimo v srcu, kot moža vzornega in plemenitega značaja, ki je znal deželne pridelke v občni in lastni prid spravljati v promet in s tem koristiti svoji okolici in domovini. Zlasti mi tukajšnji čebelarji spominjajmo se ga hvaležno, da nam je pomagal pri povzdigi te male kmetijske panoge, čebelarstva, da se je mogla obdržati in razvijati. Njegov trud naj rodi obilen sad! Bodi mu časten spomin!

Čebelarstvo na Kranjskem pred stopetdesetimi leti.

Spisal dr. Anton Janez Scopoli. Prevel Makso Pirnat.

Peto opazovanje.

Naše panji navadno izdelujejo iz mehkega lipovega, vrbovega ali jelovega lesa. Za najboljše smatrajo one, ki obstoje iz štirih jelovih desk, ki so pol palca debele, poltretji črevelj dolge in skoro trinajst palcev široke. Stranski deski pritrde k zgornji z železnimi žrebliji, spodnjo pa zvežejo s stranskima deskama, tako da jo morejo vsak čas očistiti pokvarjenega satovja. Sprednja stran panjů obstoji iz deske, katera se stika s stranskima deskama s posebno zarezo in ima dvoje izhodov, ki

sta po četrť palca visoka in ne več nego tri palce široka. Oba izhoda ostaneta odprta, dokler traja gorko poletje, sicer pa en izhod zapro. Zadnjo stran zapirajo z drugo desko, in sicer tako, da jo lahko poljubno odstranijo in zopet pritrde.

Šesto opazovanje.

Jasno je tedaj, da v tej pokrajini postavljajo panji poševno, ne pa navpično, ker je prva lega posebno pripravna za pridobivanje zaroda, druga pa za pridobivanje medu. Postavljajo pa v teh krajih panji tako, da gleda sprednja stran proti onemu mestu ekliptike, ki so ga zvezdoslovci označili z znamenjem ovna;¹ tako namreč ne le zavarujejo čebele pozimi in spomladi proti mrzlejšemu vzhodnemu vetru, ampak tudi dosežejo, da jih solnčni žarki zgodnje pomladi prezgodaj ne izvabijo in jih ne uniči mraz, ki nastopi v hladnih pomladnih nočeh.

Nekateri imajo tudi navado, svoje panji tako postaviti, da je enkrat privzdignjena sprednja stran, drugič pa zadnja stran. Sprednjo stran privzdignejo tedaj, ko gradi nov zarod prve satove, da jih poleg izhoda preje postavi, jih tako bolj zavaruje proti ropanju in da oskrbnik čebel tem laže opazuje delo. Zadnjo stran pa privzdignejo, kakor hitro se spredaj pokaže nekaj satov, da more vlaga sama od sebe odtekat in da čebele tem laže odstranjujejo mrtva trupla.

Sedmo opazovanje.

Kranjske čebele pozimi na razne načine varujejo mraza. Panji namreč deloma pokrivajo v posebnih shrambah s slamo (steljo), deloma jih prineso na temen prostor, deloma pa jih spravijo v lesene zaboje. Nekateri imajo tudi navado, da vsak teden previdno potrebijjo trupla in nesnaĝo, ki se nabere pred vhodom, in da ob nekaterih dneh odstranijo led. V drugi polovici februarja posipajo sneg pred čebelnjakom z zemljo, da tem hitreje skopni, in obenem prinašajo panji iz temnih prostorov na dan. Nekateri začetkom pomladi odstranijo spodnjo panjevo desko, postržejo truplo in nesnaĝo, potem pa opazujejo, ali se nahaja v satovju zarod nove matice ali zarod trotov. Ako namreč teh manjka, podlože del drugega sata, kjer se nahaja ličinka matice, da tem gotoveje in tem preje dobe roj. A razentega opozarjajo, da se tu ne sme preveč hiteti, ker slabotnejša družina kasneje dobi zarod, in da je torej treba paziti, ali prinašajo čebele mnogo medu ali ne. Ako se zgodi prvo, je to gotovo znamenje, da bo novi zarod srečno rojil, sicer pa je treba družini pomagati z drugo matico.

Osmo opazovanje.

Dobička čebelarji ne iščejo povsod na enak način. Večina izreže iz panjev, ki imajo mnogo medu, tretjino satov, drugi samo to vzamejo,

¹ Sprednja stran panjev je torej obrnjena proti zahodu. Op. pis.

kar so nabrale čebele v škatlo, položeno na panj, drugi pa, dasi jih je malo, zaduše čebele z dimom in satovje popolnoma izpraznijo. To se začne večinoma okrog konca meseca junija, ker se tedaj družina manj množi in ima največ medu. Ne vrši pa se to brez previdnosti, da ne zmanjka čebelam zadostne hrane, ko se pozimi in spomladi prebude, da jim to ni v nevarnost in da ne poginejo. Zato imajo previdnejši navado, da nalagajo panji, ki obilujejo na medu, na druge panji, v katerih se nahaja malo medu, da sta oba panja preskrbljena z zadostno hrano in da drugo leto tem srečneje pomnožita zarod.

Čebelarstvo v okraju Cerkno na Goriškem.

H. Peternel, župnik na št. Viški gori — Goriško.

Usoda me je zanesla pred šestnajstimi leti iz solnčne Gorice semkaj v okraj Cerkno. Čebelaril sem že prej kot začetnik v bližini Gorice. V teh šestnajstih letih sem spoznal dosti dobro čebelarstvo v celem okraju, in to tem bolj, ker sem bil teh šestnajst let v dveh medseboj precej oddaljenih krajih okraja Cerkno.

Najprej opišem lego okraja, ki o njem pišem, da ga lahko vsak najde na zemljevidu. Okraj Cerkno na Goriškem obsega povečjem tisto četverokotno ozemlje, ki sega kakor severovzhodni izrastek Goriškega v Kranjsko. Na severu omejujejo okraj visoki hribje, ki ležijo južno od Bohinjskega jezera na Kranjskem, na vzhodu meja s Kranjsko, na jugu okolica mesta Idrije na Kranjskem in na zahodu sega okraj malone do Soče. Največja vas je Cerkno, sedež c. kr. oblasti.

Ta del Goriškega je pravzaprav visoka planota, poprečno 600 m nad morjem, in visi od vzhoda proti zahodu. A ta planota je globoko razorana od reke Idrijce in njenih pritokov, ker teče toliko Idrijca, kakor njeni pritoki v globokih razorih, grape imenovanih. Ti razori ali grape napravijo okraj težko prehoden, le ob Idrijci pelje lepa državna cesta od Sv. Lucije ob Soči do mesta Idrije. Ker je to ozemlje na jugu omejeno z visoko Trnovsko in Vojskarsko planoto, so južni vetrovi odrezani, in je podnebje vkljub južni legi zelo ostro. Le v najugodnejših legah ob Idrijci in v bolj gorkih letih zori grozdje, ki mu pravijo izabela ali katanija. Snega pade pozimi veliko, po grapah do metra, po hribih dva, tri, celo štiri metre na debelo.

Zemlja okraja je raznovrstne sestave. Menjajo se pasovi ilovice, peska in kamenja. Kjer meji okraj s Kranjsko, prevladujejo jelovi gozdovi, drugod pa listnati. Sicer pa ne uspeva rad gozd na teh tleh, ampak bolj razno grmovje: črni gaber, leska, jêsen in brinje. Njiv je malo, ker je malo ravnine, in ker je velik del ravnih planot popolnoma kraškega značaja. Travnikov in senošet je precej, a lastniki se morajo boriti z jekleno vztrajnostjo proti grmovju, katero se tako rado ukorenini na

senožetih. Par let nemarnega gospodarstva, in senožet je tako zarasla z grmovjem, da jo je le z velikimi stroški mogoče očistiti.

Bregovi rek, potokov in hudournikov so jako strmi in ne pridejo za kmetijstvo v poštev. Ob teh strmih bregovih raste pomladansko vresje, ki je poglavitna čebelna paša celega okraja. A tudi vresje ima hudega sovražnika v grmovju črnega gabra in jesena. Od leta do leta se širi to grmovje in zmanjšava z vresjem zaraslo zemljišče. Dokler so ljudje pasli ovce in koze, so te objedavale grmovje, a kar je jenjala paša drobnjadi, se razvija grmovje svobodno in jemlje vsako leto čebelam nekaj paše.

Íz navedenega je razvidno, da ni za kmetovalca lahko obstati na njegovem zemljišču. Opazovanja v teku šestnajstih let mi dajo pravico trditi, da se ljudstvo v tem okraju bori z veliko težavo za svoj obstanek. Skrajna skromnost v hrani in obleki, dosledna varčnost in zaslužek, ki ga prinesejo moški iz tujine, omogoči ljudem obstati v svojem revnem kraju, ki ga tem bolj ljubijo, kolikor manj jim daje. Značaj ljudstva je zelo podoben gorenjskemu, kar je umevno, ker sega ta del Goriškega kakor izrastek v Kranjsko.

Po tem krajevnem opisu bo čitatelj laglje umeval, kar hočem napisati o tukajšnjem čebelarstvu.

Ko sem prišel pred šestnajstimi leti semkaj, je bil v rabi izključno kranjski panj, le tuintam je že bil postavljen kak panj s premakljivim delom za poizkus. Sicer pa ni to velikega pomena za ta spis, ker tudi danes še vlada povsod kranjič, edino s tem razločkom, da je danes nekaj čebelarstev s panjovi premakljivega dela.

Ko sem prišel v ta okraj, je bolehalo čebelarstvo, in ni manjkalo takih, ki so prerokovali, da bodo čebele kmalu izginile iz kraja s stariimi očaki vred, ki niso mogli pustiti ne čebel in ne tobaka. Vzroki hiranja čebelarstva so bili očitvidni. Napredek v kmetijstvu je bil dobro došel našim varčnim hribovcem. Napravili so si čistilnike za žito in tako spravili medunosni plevel z njiv, na katere so vsejali veliko domače detelje, ker so spoznali njeno važnost za živinorejo. Ob koncu prejšnjega stoletja se je vpeljala v celem okraju siva ajda. Edino v nekaj krajih ob meji med okrajem in Kranjsko je obstala do danes črna ajda, povsod drugod se je umaknila črna ajda brez boja v teku dveh let sivi. To je bil najbolj usodepolni udarec za čebelarstvo okraja.

Da je čebelarstvo takrat zelo bolehalo, je dokazovalo naglo padanje števila čebelnih ljudstev v našem okraju. V tej sili je prišla pravočasno pomoč. Leta 1900 sta začela živahno kupčevati z živimi čebelami g. Matija Kacin s Polic in g. Filip Peternelj iz Cerkna. To je bilo nekaj za naše podjetne ljudi. Vsak si je kmalu izračunal, da mu bo dala kupčija s čebelami kruha. Panjí si je znal napraviti sam, nekaj sladkorja je popital v jeseni in tako spravil svoja čebelna ljudstva do časa, ko je začelo vresje mediti. Potem pa je bil kupec že tukaj, odnesel je nadštevila ljudstva, pustil čebelarju potrebno število plemenjakov

in mu izplačal precej kronic; nekako polovico za stroške, t. j. za sladkor, žaganice i. dr., drugo polovico vsote za trud. To je bilo vse tako do l. 1910., ker do takrat so bile čebelne letine nekaj boljše.

Od l. 1911. naprej so pa bile letine za čebele zelo slabe, a ker je bila kupčija z živimi čebelami živahna, je že še šlo. Odkar je pa svetovna vojna, gre čebelarstvo v okraju hitro navzdol. Ni čudno! Že predlanske jeseni ni bilo več lahko dobiti sladkorja, panji so bili suhi, možje v vojski, in družine čebelarjev v strahu za lastno preživljenje. Lansko pomlad ni nihče prodal niti enega panjú čebel, v jeseni pa so bili kranjiči zopet prazni, sladkorja pa ni bilo dobiti, ker je bil tovarni promet radi bližine bojišča zelo omejen. V tej stiski je veliko čebelarjev (oziroma njih družine) vzelo staro zdravilo za lahke panjove v roke: žveplo. Kakor navadno, tudi takrat ni bila naglica kaj prida. Mesca januarja je bilo zopet precej sladkorja na razpolago, vreme je bilo za krmljenje čebel ugodno, in marsikatero čebelno ljudstvo bi se bilo še rešilo, ako bi se čebelarji ne prenaigli z morenjem čebel. Letošnja zima je bila za čebele premehka, porabile so neverjetno veliko živeža, in bojim se, da se je število plemenjakov zelo skrčilo. Tako gre naše čebelarstvo navzdol in le navzdol.

V čebelarsko društvo je vpisanih malo čebelarjev iz našega okraja. To dejstvo je obžalovanja vredno, a naši čebelarji niso v zadregi za izgovore. Starejši se izgovarjajo, da ne znajo ne čitati, ne pisati, ker je bilo tod do novejšega časa malo ljudskih šol. Prigovarjal sem marsikateri stari korenini, naj se zanima i on za napredek čebelarstva, pa mi je odgovoril, da je zanj dobro po starem, mladi pri hiši pa itak ne bodo nikdar čebelarili. Drugi so zopet preplašeni od neuspehov naprednih čebelarjev v bližini in so se radi pobahali, koliko so oni dobili za kranjiče, medtem ko je nepredni čebelar, navadno seveda neroden začetik, doplačal pri svojem čebelarstvu. Zopet druge drži za vrat hudoba skoposti. Kraj sam sili s svojo bornostjo ljudi k varčnosti, a marsikateremu se izpremeni lepa čednost štedljivosti v vse graje vredno lakomnost in skopost. Kolikokrat sem dokazoval enemu ali drugemu, da dobi tiste 3 krone, ki jih plača za društvo, oziroma za list, petkrat povrnjene, ako naroči neobdačeni sladkor. Ne, ni hotel! Nekateri si ne dajo dopovedati, da je društvo za vse čebelarje, in da list nudi tudi onim pouka, ki čebelarijo v kranjičih. — Sicer se je že vse boljšalo in vse je kazalo, da bo tudi v našem okraju kmalu več, in sicer vnetih društvenikov. A prišla je svetovna vojna in prekrizala ta, kakor marsikateri drug lep račun.

Po tej zgodovinski povestici tukajšnjega čebelarstva preidem na čebelarstvo samo. Kakor sam že omenil, prevladuje tukaj kranjič. Temu so vzrok krajevne razmere in bližina Gorenjske, odkoder je došel semkaj kranjič.

Dasiravno je naš okraj precej razsežen, vendar ni posebno velikih razlik v rastlinstvu in torej tudi ne v čebelni paši. Póvsod je poglavitna

paša za čebele pomladno vresje; velika večina krajev ima samo to izdatno pašo. A tudi to ne bi bil vzrok, da bi smeli tožiti radi skoposti narave, ako bi bila ta paša bolj pozna in redna. A paša na pomladnem vresju ima v tem okraju dve veliki napaki. Prezgodnja je. Pri nas začnja paša na vresju gotovo okoli srede marca in poneha v drugi polovici aprila ali še prej. Takrat je vreme še nestalno, in niso panji še živalni. Ko pridejo ljudstva do moči, je dobra paša proč. Proti temu dejstvu si čebelar lahko pomaga, ker si lahko panji z nepremakljivim delom že prejšnjo jesen primerno ojači, one s premakljivim delom pa še lahko tik pred pašo do potrebne moči združi. Druga napaka paše na vresju je pa usodepolnejša, namreč da je le vsako drugo leto izdatno in eno leto pita čebele le naravno-špekulativno, drugo pa dá lep donos. Kjer je vresje edina izdatna paša, tam je le vsako drugo leto mogoče pridelati kaj medu.

Glede krajevne lege so zopet eni čebelarji na boljšem, drugi na slabšem. Kdor ima vresje blizu svojega doma, tistemu ni treba prekladati ali prenašati čebel. Kdor pa stanuje v senčnem kraju ali na planoti, si mora poiskati še prosto pasišče. Nihče ne mara, da bi mu kdo prinesel čebele pred nos in mu prikrajšal to morda edino izdatno čebelno pašo, zato je treba previdno izbirati pasišča. Ker so ob manj strmih bregovih že kmečka gospodarstva, kjer imajo navadno sami čebele, morajo oni, ki so dalje od bregov, nositi čebele v skoraj nedostopne strmine in veliko daljavo. To pa niso malenkosti! Ako bi pokazal tujemu človeku nekatera pasišča, bi mu gotovo rekel, da tjakaj niti prazen nihče ne pride, še manj z bremenom. Pride se pa, a breme mora biti primerno plačano, ker 70 funtov se brani vsak nosač-korenjak. Sicer ni vedno tako hudo, ker je veliko pasišč bolj dostopnih, do nekaterih se celo dajo čebele z vozom speljati. Čebelarji, ki imajo težko dostopno pasišče, se opravičeno branijo panjev, ki so že brez vsebine težki. Da so čebelarji zaljubljeni v kranjič, ki tehta prazen le 6—8 funtov, je umevno.

Zraven tega so čebele na naših pasiščih v veliki nevarnosti. Spomladi je rada suša, in nepokošena stelja ob bregovih gori, kakor suha slama. Dosti je, da vrže nosač ali čebelar iz pozabljivosti na tla še tlečo žigico ali svalčico, in ogenj vzplamti, in zgorejo čebele in čebelnjak. Ogenj povzroči tudi lahko kak otrok. To zopet ni vedno in povsod tako, a je tako v veliko slučajih.

Čebelarska dela je navadno zelo težavno opravljati na pasiščih, ker nedostaja v strmih legah prostora. Z ozirom na vse te težave in nevarnosti je marsikateri napredni čebelar, n. pr. duhovnik ali učitelj, rajši obdržal čebele doma, kakor bi jih dal v vresje, a s tem je zapravil izdatno pašo, in njegovi uspehi se bili tisto leto enaki ničli. S svojim neuspehom je spravil napredno čebelarstvo v slabo ime pri domačih čebelarjih starega kopita.

Vkljub tem nedostatkom je paša na vresju železna opora neprecenljive vrednosti za čebelarstvo našega okraja. Brez paše na pomladanskem vresju bi se mogle malokje čebele preživiti, na pridelanje medu pa ne bi bilo mogoče misliti. Dobro je, da je ta paša vsem čebelarjem okraja dosegljiva, in vresja je za dogledni čas še dosti, čeravno bo treba marsikatero pasišče opustiti radi grmovja, ki se hitro širi.

Začetkom paše na vresju cveteta na pasiščih leska in teloh, katerih nikjer ne manjka; proti sredi paše na vresju medi popan in nazadnje, ko že vresje pojenja, cvete vrba globoko v grapah ob potokih in hudournikih. Ta paša je čebelam zelo nevarna, ker čestokrat plačajo z življenjem, kar naberejo na vrbi. Zaradi tega spravljajo naši čebelarji svoje čebele s pasišč, ko se odpira vrbov cvet.

Od te pašne dobe do prihodnje je povsod več ali manj dolgo trajajoča brezpašna doba. Izvzeti so kraji, kjer cvetejo v obilnem številu borovnice. V našem okraju imajo samo vzhodno od Cerknega izdatno pašo na borovnici. Brezpašna doba traja najmanj časa v dolinah, kjer cvete sadno drevje kmalu po vresju, v višjih legah pa začenja cvesti sadno drevje 3—4 tedne po vresju.

Sadno drevje daje najboljšo pašo čebelam po dolinah, slabšo v višjih legah. V višjih legah se namreč sadno drevo bori za obstanek. Neznansko velike množine snega lomijo veje tudi že doraslega drevja, zajci objedajo ne samo lubja stebel, ampak tudi veje dreves, ker leži sneg pozimi jako visoko. Steblo se že še zavaruje pred objedanjem, a kako naj se zavarujejo veje? Sploh pa daje cvetje sadnega drevja čebelam le malo paše. Črvi so uničevali črešnje slednje leto, in posestniki so jih izsekali, mesto da bi drevesa varovali s klejastimi pasovi, ker se sad črešnje tod malo ceni. Tako ne pride cvetje sadnega drevja posebno v poštev.

Ko odcvete sadno drevje, nastane zopet brezpašna doba. Zopet so čebelarji v dolinah na boljšem, nego oni v višinah, ker začne trava v dolinah prej cvesti. V okolici vasi Cerkno se seje nekaj lucerne in tudi nekaj laške detelje ali inkarnatke. Pa vendar ne moremo računati nikjer na izdatno pašo na njivskih deteljah.

Travniške cvetke in poslej cvetke na senožetih dajejo povsod neko srednjo pašo, pri kateri rojijo čebele v navadnih letinah iz vseh kranjčev. Drugo vprašanje pa je, ali zadostuje ta paša rojem za stavljenje satovja. Ne povsod in ne vsako leto! Treba je večkrat roje podpirati s krmljenjem, da izdelajo vsaj tisti prostor, ki ga takoj zasedejo. Travniško pašo daja mleček in divji žajbelj (starec imenovan) in razne vrste travniške detelje, največ navadna in nakota. Na senožetih medijo več ali manj razne drobne cvetke.

Akacija ne pride v poštev, ker je je malo, le ob državni cesti v Idrijo.

Na planotah je s košnjo vsa paša pri kraju, le izjemoma je kod še kaj paše. Po bregovih daje nekaj paše srobotje in robida. Na šent-

viškogorski planoti naberejo čebele nekaj na lipi. Res je veliko lip, a ljudje jih klestijo za klajo govedi, in le nekateri puščajo lipam šopku podoben majhen vrh. Lipa, tako ogoljena, malo medu. V okolici Cerkna daje čebelam tudi malinovo grmovje ob času cveta nekaj paše.

Le ob robu okraja blizu kranjske meje se nahajajo večji jelovi gozdi. Tam medu včasih tudi jelka. Med jelovimi gozdovi in pašniki je ravno tam veliko robide, malin in drugega grmovja.

Medena rosa na listnatih drevesih in na grmovju daje le redkokdaj nekaj paše. Če začne mediti listje, je ali suša, ki medeno roso toliko posuši, da je ne morejo čebele spravljati, ali pa pride dež in nevihta, nakar nastopijo mrzle noči, in konec je dobre paše.

Jesenska čebelna paša je v našem okraju na ajdi, na vresju in na žepku. S tem pa nikakor ni rečeno, da bi bila izdatna.

Ajde se seje manj nego v prejšnjih letih, in še to le sive. Izjemo delajo nekateri kraji ob kranjski meji. Ajdo sejejo na strnišče. Radi pomanjkanja toplote zori žito kasno, seveda prej v nižinah, nego v višjih legah. Nasledek kasne zoritve žita je, da kasno vsejana ajda običajno cvete koncem avgusta; septembra pa medu njeno cvetje le nekaj dni. Ker je čas medenja ajdovega cveta omejen le na 10—12 dni, bi moral biti res čuden slučaj, da bi na sami sivi ajdi čebele nabrale za svojo potrebo. To velja vse samo za kraje v dolinah in srednjevisoki legi, v prav visokih legah pa se ajda ne seje. Vendar sem v šestnajstih letih svojega čebelarstva v tem okraju doživel dve jeseni, da so roji v kranjičih ob ajdi satovje novili. Štirikrat so nabrale čebele na ajdi po nekaj, desetkrat pa so bili čebelni panji po ajdovem cvetu lahnejši, nego pred ajdovo pašo. Tako nam ne nudi ajda niti srednje paše.

Jesenskega vresja je malo, in še to slabo medu. Žepak sicer precej dobro medu, a ga je premalo. Pašo na žepku sem edinole poznal po boljšem okusu ajdovega medu, kadar je ajda obenem dobro medila.

Tako sem podal jasno sliko našega čebelarstva in navedel docela vse medeče rastline, ki pridejo v tem okraju v poštev. Pritrdil mi bo vsak čebelar, da ni okraj posebno bogato obdarovan s čebelno pašo. Da bo imel vsak jasno sliko o čebelni paši v našem okraju, napravim še kratek posnetek o čebelni paši v okraju Cerkno na Goriškem:

Ker je vsem čebelarjem mogoče izkoristiti pašo na pomladanskem vresju, ima okraj eno leto izdatno pomladansko pašo na vresju, drugo leto pa vresjev cvet čebelna ljudstva naravno-špekulativno pita.

Paša na cvetu sadnega drevja je malo izdatna, a je vendar čebelam bodrilo, da ne obupajo. Le v krajih, kjer medu med vresjem in cvetom sadnega drevja borovnica, je upati o tem času na donos.

Paša v pozni pomladi in o zgodnjem poletju je vobče skromna, a zadostna za namnožitev čebelnih ljudstev. V okolici Cerkna, kjer je nekaj medeče njivske detelje, in na šentviškogorski planoti, kjer je veliko lip, je pričakovati včasih kakega izdatnega donosa.

V visokem poletju nastopi skoraj v celem okraju brezpašna doba. Le v krajih ob kranjski meji more dati jelka dobro pašo, a to se redkokatero leto pripeti.

Jesenska paša je jako skromna in dá redkokdaj kaj donosa, vsakih deset let doživijo čebelarji dobro jesensko pašo.

Po vsem navedenem mi bo vsak izkušen čebelar pritrdil, da je, vsaj za enkrat, bodočnost čebelarstva okraja v kupčiji z živimi čebelami.

Brezbrižnost posameznih čebelarjev mora jenjati, in treba je, da pristopijo čebelarskemu društvu. Le potom čeb. društva je mogoče dobiti neobdačenega sladkorja. Ta lastna korist bi morala priganjati čebelarje okraja, da pristopijo k društvu. A čebelarji bodo imeli od tega, da pristopijo k društvu, še druge koristi, o katerih se jim še ne sanja. Društvo bo tudi moglo doseči višje cene za žive čebele, ako se bo moglo naslanjati na večino slovenskih čebelarjev. Ugled društva raste razmerno s številom udov; to bi morali pomisliti vsi tisti, ki se branijo pristopiti k društvu iz malenkostnih, da ne rečem izmišljenih vzrokov.

Utrinki.

Fr. Vadnal, učitelj, Dobova, štajersko.

Članku »Resnici na ljubo«, oziroma odgovorom nanj, najbrž ni več kaj bistvenega pridjati. Tu se je nekoliko zaletel mlad začetnik, toda nič ne škodi, še celo hvaležni mu moramo biti, da je vzdramil s svojim sicer neopravičenim želom nekaj izkušenih čebelarjev, ki so svoje praktično znanje čuvali zase. Sedaj šele prav poznamo vrline našega panjú, in prav gotovo se ga tudi Vi, gospod povzročitelj tozadevne polemike, poprimete z novo vnemo. Hvala Vam torej, da ste prevzeli vse te potrebne pikrosti na svojo kožo! —

Zdi se, da je ravno Žnideršičev panj duša novejšega naprednega čebelarstva na Slovenskem. Pa si ga tudi vsak, ki ga je enkrat videl, kani vpeljati.

Panj z ozirom na njegov ustroj in sedanje razmere, ni drag. To pa ravno vsled svoje skladovne lastnosti in opravljanja od zadnje strani. Čebelarim z njim že sedmo leto in sem z uspehi prav zadovoljen.

Tekom tega časa pa sem si omislil nekaj lastnoročnih priprav, ki olajšajo, oziroma pospešijo čebelarska opravila. Taki pripravi sta prestrezalo in satna kozica, ki ju kažeta priloženi sliki.¹

Prestrezalo, se pristavi k panju pričetkom prevešanja, odjema nja medu ali drugih premikalnih opravil. Napravljeno mora biti tako, da iz lesenega toka potegnjena dosega drugo in tretjo vrsto panjev. Za spodnjo vrsto je treba posebnega stojalca, na kojega se na-

¹ Pridjali smo tudi sliko za kozico, kakršno smo priobčili že v 10. številki »Čebelarja« XVI. letnika, ker bi se zdela ta mogoče komu pripravnejša. Narisal jo je gosp. Dragotin Humek, strokovni učitelj v Krškem. — Op. uredn.

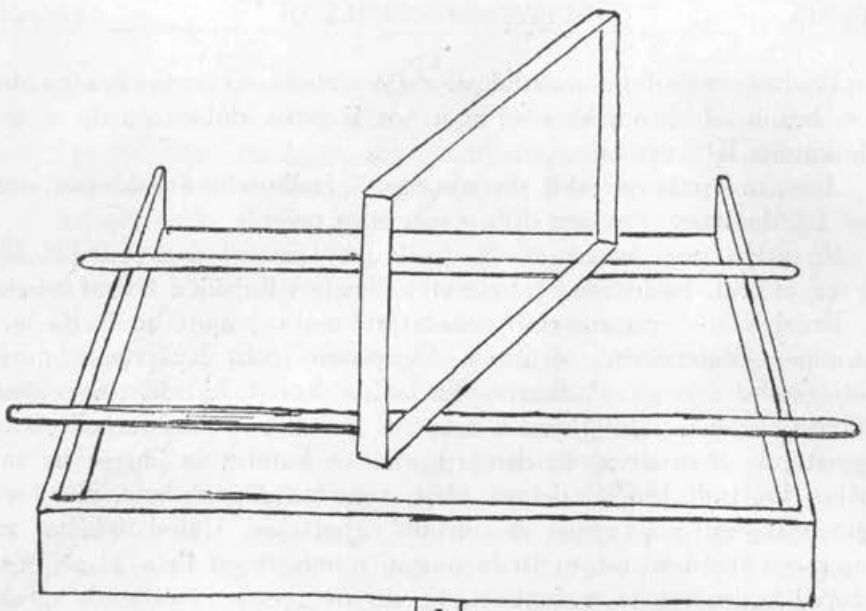

Fig.

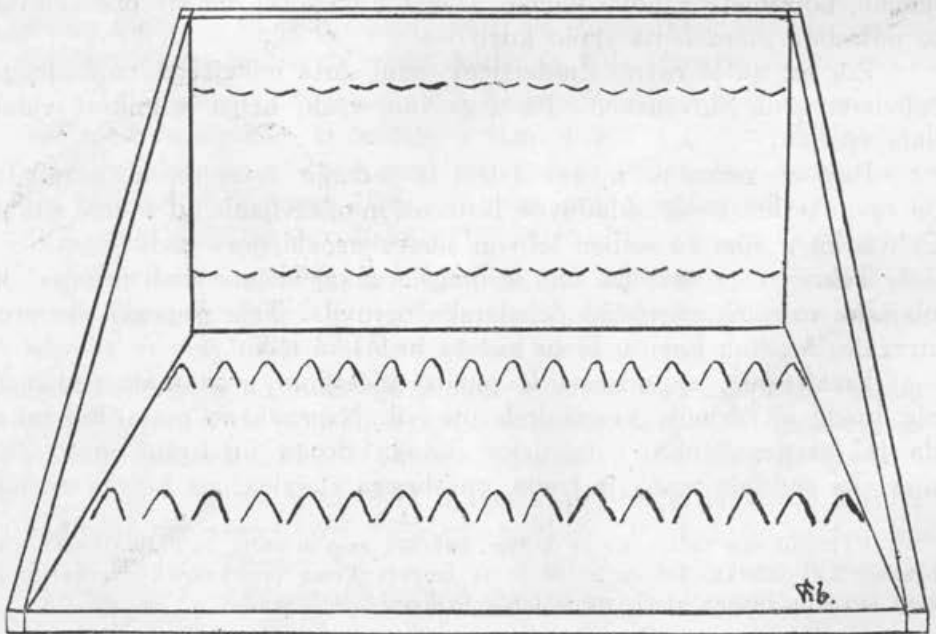
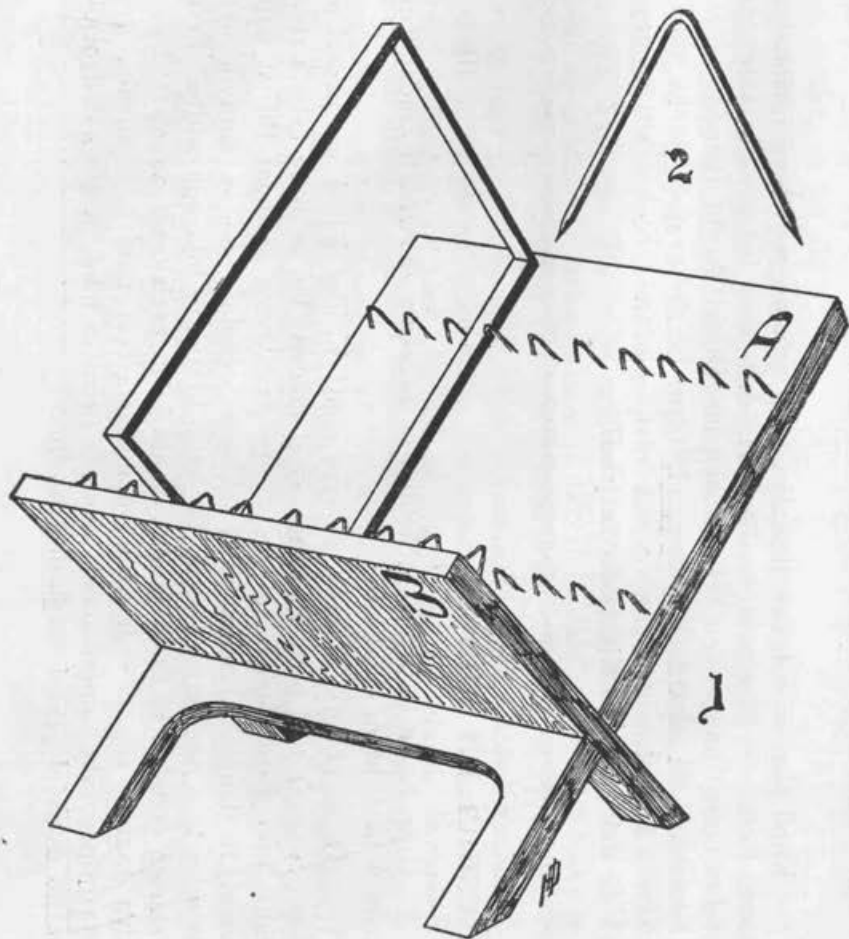
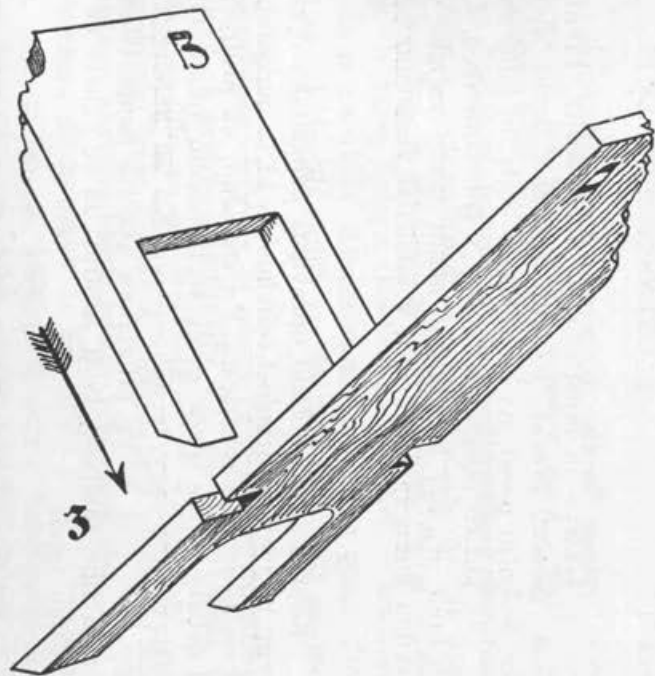

Fig.

Kozica.

1. slika kaže kozico v rabi. — 2. slika kaže kljukico, kakršne se zabijejo kot razstojišča v daljšo desko v dve vrsti, v krajšo v eno vrsto blizu zgornjega roba. — Na 3. sliki kaže pšica, kako se obe deski stakneta.

takne ista glava ali prestrezalna, obita deska. Preko deske ležita dve železni ploščati prečki. Še satni prijemač, široko dleto, da ganemo satnike, kokošjo perut, na strani malo vode, in hajd na delo!

Na kozico odlagamo satnike s čebelami vred. Čim širja je kozica, tem bolje je, ker se odložijo nanjo lahko satniki vališča in medišča. Pravilno mero za razstojišča v kozici si vzamemo od vrat.

Kdor hoče nemoteno opravljati čebelarstva opravila, naj ima prostorno in svetlo notranjost čebelnjaka, ki je nedostopna zunaj prežečim čebelam, osobito roparicam. Pri stresanju na pretresalo se vzdigne precej čebel, ki vse zlete proti svetlobnemu oknu. Okno se odpiraj na zunaj, gibajoč se v tečajih zgoraj. Ko se nabere več čebel, odpremo okno, ker sicer začno priletavati nazaj k panju. Gladka, to je ona stran, kjer so šipe zakitane, bodi znotraj, da se čebele ne zadržujejo na posameznih šipah.

Svoj čas sem pital s pitalno pripravo, kakršno kaže slika v enem prejšnjih letnikov. Pri malem številu panjev je to mogoče, pri večjem pa je prezamudno in treba preveč priprav. Najbolje je spraviti za vsak slučaj sate z medom, ter čebelam dovolj hrane vstaviti.

Kupil sem si svoj čas stiskalnico za umetne medstene racionalne mere, toda po enkratnem trudapolnem delu sem izdelovanje satov za vedno opustil in pošljem raje vosek na Dunaj tvrdki Bienenwagner-Hetzendorf, ki mi izdelava krasne, elastične in presevajajoče-tanke medstene. Za 1 kg medsten iz svojega voska plačam 1 K, kar niti za drva ni, če delam doma. Kje je pa še trud?

Resnici na ljubo.

(Dalje.)

Gosp. K. Barle, učitelj v Metliki, se zavzema za Arberti-Žnideršičev panj z naslednjim člankom:

»O ti ubogi Žnideršič in tvoj panj! Koliko let si preizkušal in izpopolnjeval svoj panj in danes — si uničen! Da je naše čebelarstvo tako lepo napredovalo, je bila v prvi vrsti tvoja zasluga. Bil si nam vzor. In danes? Junaki, sami izkušeni čebelarji, so se spravili nad tebe in tvoj panj in te uničili. Pa kako kratka je bila njih sodba: Prvi, izkušen čebelar, je tvoja panja, ne da bi ju preizkusil, zavrzel, druga dva, razume se, da tudi strokovnjaka, sta tvoj panj odsvetovala, dva sta priporočala »amerikance«, dva sta priznala hibe, in gosp. Podgornik je po dveletni praksi razglasil obsodbo.

Vprašam: Zakaj se pa niso ti strokovnjaki odzvali pozivu gosp. Humeka, saj je lepo prosil, da vsak povej svoje mnenje? Skrit zabavljati, ni težko. Na dan, kdor ima korajžo!

Hibe, ki jih gosp. Podgornik v svojem spisu pod gorenjim naslovom navaja, Alberti-Žnideršičev panj indirektno le priporočajo. Ker je panj izvrsten za razvitek ljudstva, je bil tako natlačeno poln, da ni čudo, ako je pri prevešanju tuintam katera čebelica našla smrt — hreščalo in cvililo pa menda le ni prehudo. Pripominjam pa, da je gosp. Žnideršič to pri svojem in pri drugih panjih že davno obžaloval, saj ima tudi on srce.

Ker so čebelice prilepile okvirčke in napravile prizidke, dokazuje, da je panj izvrsten tudi za pridobivanje medu. O, da bi se meni le vsako leto ta nesreča pripetila, pa bi bil vesel!

V Žnideršičevem panju brez krepkega ljudstva pa odpadeta obe naštetih napaki, in lahko z okvirčki listaš, kakor v knjigi z listi.

Ker je tudi dokazano, da je uspeh le pri veliki meri in močnem ljudstvu zagotovljen, zato se mi zdi zoženje v panju popolnoma nepotrebno. Združi dva, tri slabiče, pa dobiš močno ljudstvo, in uspeh je sigurnejši, kakor pri zoženju.

Sedaj pa še končni poziv, da svetujem, kako delam, ker Žnideršičev panj hvalim. Gosp. Podgornik! Predsodek, ki ste se ga že pred uporabo Žnideršičevega panjū navzeli, stran, nekoliko potrpljenja, malo več prakse, pa bo šlo.

Pa še kako izvrstno bo šlo — le poslušajte! Eno uro hoda od kraja, kjer službujem, je čebelaril moj oče z okroglo 30 »kranjčiči«. Mož se je mnogo trudil; in kake uspehe je imel? Ko je v jeseni, razume se, žveplal, dobil je navadno od vseh 30 panjev toliko medu, da je parkrat namazal svojim otročičem kruh, in da je mati o Veliki noči spekla povitico. Pač, eno leto je bil pridelek tako bogat, da je imel oče škaf medu za prodaj. O, kako veselje je takrat vladalo v naši hiši! Kako je oče hvalil svoje čebelice in svoje čebelarjenje.

In jaz? Čebelarim od l. 1910. v šestnajstih Žnideršičevih panjih. V začetku je šlo res nekoliko težko. Po svete pa nisem šel k strokovnjaku, kateri je Žnideršičev panj obsodil, ne da bi ga preizkusil, temveč v čebelarski tečaj k našemu Žnideršiču. Kako ljubeznivo in umevno je predaval o svojem čebelarjenju!

Bil je silno vroč avgustov dan, pa ti je vzel Žnideršičev čebelarski mojster iz čebelnjaka najbolj obljudeni panj, ga postavil na klop sredi vrta, napravil umeten roj, odvil med in ga trčal i. t. d. Kako smo se v početku odmikali, češ, opikani bodemo šli domov, a čebelarski mojster je delal vse s tako mirnostjo in spretnostjo, da so bile čebelice krotke ko ovce, in tudi njih cviljenja ni nikdo čul. Približali smo se, in od vseh 50 udeležnikov tečaja ni bil pičen niti eden. Praksa, praksa, to velja!

Šel sem domov poln veselja do dela in s trdnim upom na dober uspeh. Nisem se varal! V slabem letu prinese mi vsak Žnideršičev panj povprečno 10 kg medu in kar potrebuje sam za čez zimo. V dobrih letih pa, o joj, prilepi okvirčke in napravi prizidke, a mojo nejevoljo potolaži s povprečno 25—30 kg medu, in to v kraju, ki ima samo pomladno in nekoliko poletne paše.

»Zlato se najbolje spozna v ognju«, zato bodemo končno gosp. Podgorniku le hvaležni, da je zakuril. Vi pa, tovariši-čebelarji, prinesite drv, drv!«

Poslušajmo še odličnega strokovnjaka gosp. Jos. Verbiča, profesorja na c. kr. učiteljsku v Ljubljani, kako on zagovarja prihodnji naš panj:

»Gosp. Filip Podgornik je pod zgornjim naslovom neopravičeno napadel in hotel zmanjšati vrednost Žnideršičevega panjú. Napake, ki mu jih podtikuje, pripisujem njegovi nespretnosti, ki jo sam priznava v svojem članku na par mestih.

Obrnil se je, preden je vzel panj v rabo, za svet do več strokovnjakov, ki so se vsi več ali manj odklonilno izrazili o panjevih vrlinah. Ne poznam teh mož, trdim pa, po njihovih izjavah sodeč, da še nikdar niso čebelarili v panjih, ki jim ga je bilo presoajati. Da je bila njihova sodba neutemeljena, odločno trdi moja večletna izkušnja.

V šolskem čebelnjaku imam več znanih sistemov: Droryje, gerstungovce, kranjiče, enega Amerikanca in deset Žnideršičevih panjev. Z nobenim nimam tako malo in tako lahkega dela in toliko uspeha, kot z zadnjimi. V njih pridelam, kar je gotovo najvažnejše, v sredi mesta, kjer rabijo čebele vsaj 1 km na vse strani, da pridejo izvun hiš, skoraj redno leto za letom prav lepo množino medu, medtem ko mi drugi hirajo in jih imam le kot učilo — strašilo.

Gosp. Filip Podgornik zahteva v svojem članku, da naj ima vsak dober panj pet lastnosti. Prvič, da je prikladen čebelnemu razvoju, drugič, da dobimo iz njega v srednjih letinah primerno množino medu. Ti dve svojstvi prizna brez pridržka Žnideršičevemu panju; in že to ta panj dobro priporoča. Zanika pa tretjo lastnost, to je, da se da v njem brez posebnega nadlegovanja čebel vsako delo lahko in hitro opraviti. Poglejmo si, s čim svojo trditev utemeljuje. Ko se je koncem marca lotil pregledovanja, hrustalo in cvililo je zgoraj in spodaj, na desni in levi. Isto se je ponavljalo prve dni maja, ko je začel prevešati. Vzrok temu mastenju pa je bil le čebelar sam, in ne panj. Bil je premalo spreten, deloma je izvršil opravilo prepozno, sebi in čebelam v škodo. Če bi se ga prej lotil, ne bi mu čebele tako trdno zlepile satov, ne bi mu napravile prizidkov in jih napolnile z medom.

Manj dela in veliko večji donos bi tudi imel, ako ne bi panju, ki se je pripravljal k rojenju, pridružil še drugih čebel in potem poizkušal nekako prevešanje, ki se mu ni posrečilo, ker mu je panj rojil. Čebele

naj bi prevesil v prazno medišče, še preden so mislile na rojenje, in delo bi bilo zopet enostavnejše, a uspeh večji.

Gospodu Podgorniku tudi ni všeč, da ni takoj našel matice, in da mu je druga ušla skoz rešetko. Prvi slučaj pripisujem le čebelarju kot napako, ne panju. Drugi pa se res semintja pripetijo. Največkrat pa pride matica v medišče na ta način, da prezremo pri prevešenih satih kak matičnjak, ki iz njega pozneje prileze matica, se oprahi in napravi v medišču svoje lastno gnezdo. Prav lahko jo odstranimo in drugod porabimo. Zgornje brezmatično ljudstvo se brez težave združi s spodnjim v krepkega nabiralca. Z nepremišljenim prestavljanjem matice jo izročimo gotovi smrti, drugim čebelam pa napravimo mnogo razburjenja in zmešnjave. To je menda bilo tudi pri gosp. Podgorniku.

V članku tudi toži, da se čebele pri delu kopičijo na sprednje strani panjů tako, da ni mogoče potisniti izvlečenega sata zopet na njegovo mesto in da ni videti razstojšč. To pa opazujemo povsod, da se čebele nabirajo na satih in na stenah v večje kepe, ako jih predolgo vznemirjamo in so se napile medu. Par puhov dima jih kmalu premakne. Razstojšč pa čebelar po kratki vaji ne išče z vidom, temveč s tipom.

Iz tega je razvidno, da je gosp. Podgornik sam čebele prav po nepotrebnem nadležoval, in da panj v tem oziru ni prav nič slabši kakor oni, ki bi ga utegnil kdo v prihodnje priporočati.

Listati se tudi ne da v albertijevcih, pravi gosp. Podgornik. To pa velja le za onega, ki ne ve kdaj, kako in čemu se lista. Kadar je panj poln, se res to težje vrši, a tedaj tako ni treba mnogo listati. Lista se največ spomladi pri pregledovanju ter pred prevešanjem. V tem času pa panj ni tako poln, da bi se to delo ne dalo vršiti. Listaj tudi, če imaš mlado matico, da se prepričaš, ako je že oplojena, in potem ne boš imel trotovca, kakor gospod dopisnik.

Žnideršičevemu panju manjka baje tudi četrta lastnost, da bi se dal po potrebi zožiti.

Gospod kritik je vsadil v panj dva drugca, ki sta se kljub slepemu satu ločila, ker ločilna deska ni segala do tal. Zagatil je vrzel pod desko s cunjjo, in združila sta se, pa po njegovem mnenju le vsled slabega vremena. Naj bo prepričan z nami vsemi vred, da ako bi prej segel po cunji, ne bi imel dvojnege dela. Panj bi se tudi z lahkoto zožil z več ločilnimi stenami, ali pa s par vrečami, ki bi jih zabasal v prazni prostor. Zoženje se skoraj v vsakem panju brez težave izvrši. Če pomislimo, da v Žnideršičeve panji ne vsajamo vsako leto novih ljudstev, moramo reči, da zoževanje v takem slučaju pri presojevanju panjů sploh ne pride v poštev.

Končno večkrat imenovani panj nima lastnosti, da bi bil poceni. Če si v spomin pokličemo, da obstoji iz vališča in medišča, in da se v njem tudi v srednjih letinah pridelala mnogo medu, in da ima še mnogo drugih svojstev, ki jih gospod Podgornik ne omenja pri zahtevah dobrega

panjů, moramo reči, da ni predrag in da se prej izplača, kakor vsak drugi. Naj navedem nekaj takih dobrih lastnosti kritikovanega panjů, ki mi prihajo pri pisanju članka na um.

1. Ljudstvo se v njem na prav preprost način dobro in snažno zavaruje pred mrazom, in čebele v njem prezimijo izborno.

2. V medišču se dajo prezimiti rezervne matice.

3. Spomladi se brez težave in slabih posledic pregleda, ne da bi se izgubila prepotrebna toplota, ker se panj odpira od zadaj in ni treba zaleženih satov vleči iz nje.

4. Panj je posebno pripraven za prevažanje v pašo; dobro ga zapreš, pa je pripravljen za pot.

5. Na paši in doma v čebelnjaku jih mnogo spraviš na majhen prostor, ker se da položiti drug tik drugega ali drug vrh drugega.

6. Pitanje lahko vršiš kakor hočeš, od zadaj ali od zgoraj.

Napaka Žnideršičevega in vsakega panjů, ki ga je izmislilo napredno čebelarstvo, pa je, da ni za začetnika, posebno samouka ne. Pa tudi izkušen čebelar ga bo brez navodila le s težavo in po daljšem času mogel s pridom uporabljati.

Če velja to za vsako novejšo čebelno bivališče, velja to tudi za Žnideršičevo, s katerim je v dosego povoljnega uspeha združen poseben način čebelarjenja. Zato so se pa z vpeljavo teh panjev oživitvorili posebni učni tečajji, ki so se vršili in se še vrše deloma na izumiteljevem domu, deloma tudi na drugih krajih. Če bi gospod Podgornik obiskal kak tak tečaj, ne prišel bi do zaključkov, kakor jih je objavil resnici na ljubo.«

Opomba urednika: S tem naj bo za zdaj končana kritika o Alberti-Žnideršičevem panju. Imam jih sicer še več za panj tudi tako ugodnih, ali ker se gospodje kritiki s svojimi izvajanji povsem strinjajo o dobroti panjů, tedaj se naj blagovoljno oprusti, ako se objavljenje prekine. Samo en gospod kritik, kateri pa tudi nima žal besede o panju, pravi, da so ga čebele pri enem Alberti-Žnideršičevem panju bolj opikale, kot pri dvajset gerstungovcih. To pa je le slučaj in se lahko obrne tako, da ga bodo pri enem gerstungovcu še bolj opikale, kot pri dvajset žnideršičevcih, ker pri čebelah se včasih »naleti«.

In zdaj naj ima besedo še g. Podgornik.

(Konec prihodnjic.)

Čebelarji, ali ste že poravnali članarino? Ako je še niste, storite to takoj!

Pišimo stvarno!

Miloš K.

Hvala Vam, gospod urednik, za Vaše prijazne opombe v mojem objavljenem dopisu! Oba članka sem pisal z najboljšim namenom, povzdigniti naše čebelarstvo na višjo stopnjo. Tudi ta moj dopis ima isti namen. Vedel sem že vnaprej, da bo moje izvajanje naletelo marsikje na pomisleke ali celo na odpor. Na vse to sem bil že pripravljen, zato sem koncem dopisa nekako izzivaje izrazil željo, moje misli pobijati kot malo ali nič vredne in pokazati nam boljšo pot do napredka. Moja želja je, da bi planili po mojem dopisu in ga začeli mrcvariti kot dopis gosp. Podgornika. Gosp. Podgornik nam je prinesel s svojim dopisom novo življenje v naše glasilo. Prijatelj mi piše z bojnege polja: „V »Čebelarju« se je vnela vojska, to me zelo zanima. Ali si deležen tudi Ti te vojske? Torej vojska tudi radi čebel!“

Še nikdar nisem bral »Čebelarja« s takim veseljem in zanimanjem kot ob času te vojske. Boj za Žnidersiščeve panji ni samo zanimiv, marveč za napredek našega čebelarstva tudi zelo potreben in koristen. Najboljši bojevniki — kot stari čebelarski rezervisti — so stopili na dan. Stvarno opirajoč se na dokaze in svoje lastne izkušnje, branijo in zagovarjajo Žnidersiščev izum. Tako je prav, ta pot vodi k napredku! To je vzrok, da sem zopet prijel za pero z najboljšim namenom, pojasniti nekatere že objavljene svoje misli, zagovarjati pomisleke drugih in ovreči nekaj napačnih nazorov.

Krmenje s sladkorjem.

V zadnjem svojem članku sem povedal, da sem za svojo osebo prepričan, da naše čebelarstvo ne more priti do stalnega in uspešnega napredka, dokler se ne poprimejo čebelarji na vsej črti krmenja s pravilno kuhanim sladkorjem in naprave umetnih rojev. O umetnih rojih ne bom več pisal, ker sem to že dovolj jasno popisal. Krmenje s sladkorjem se mi dozdeva tako važno, da je potrebno o tem bolj natančno govoriti.

Več čebelarjev noče o krmenju s sladkorjem ničesar slišati. Oni trdijo, da je med naravna hrana za čebele; kaj boljšega dajati čebelam, kot jim sama narava daja, je nespametna misel. Krmenje s sladkorjem vidijo oni le kot pripomoček v sili. Ako je bila tako slaba paša, da čebele niso nabrale dovolj hrane za prezimovanje, jim v tem slučaju priskočijo na pomoč s kuhanim sladkorjem, ako so pa panji jeseni dovolj težki in z medom založeni, jim prepustijo ves med. Nekaj zadnjih let je bilo tako slabih, da se imamo edino sladkorju zahvaliti, da nam niso poginile vse čebele. Ker je čebelarstvo za obstanek važna panoga, priskočila je vlada na pomoč z neobdavčenim sladkorjem. »Sila

in potreba nauči človeka moliti,« pravi naš pregovor. Ravno ta sila in potreba nas je naučila, da čebele prav dobro prezimijo in ostanejo popolnoma zdrave na samem kuhanem sladkorju. Raznovrstnega sladkorja se je porabilo med tem časom, in sicer v veliki množini, za krmenje čebel. Razume se, da se je o tem mnogo pisalo tudi v našem glasilu. Ne morem navajati tukaj sedaj posameznih številčk glasila, niti imen pisateljev, pač pa hočem navesti to, kar sem si zapomnil.

1. Krmenje s sladkorjem povzroča, da vsled tega pomrje veliko čebel.

2. Sladkor, pomešan z medom, je dober za jesensko pitanje, a spomladi moramo pitati samo z medom.

3. Ako nas že sila priganja uporabljati sladkor za pitanje, imeti moramo to le kot primoček v sili, mešati moramo pa z medom, da bo vsakega polovica.

4. Pitanja s sladkorjem ne morem priporočati; naravna hrana za naše ljubljenske je med. Ako bomo kaj dolgo časa krmili s sladkorjem, smo v nevarnosti, priti ob naše slavno čebelno pleme. Sladkor povzroča degeneracijo čebel, torej proč z njim!

5. Jeseni jemati čebelam med in jih napitati samo s sladkorjem, mi niti v glavo ne pade. Pač pa priporočam panjem, ki imajo malo medu, dodati nekaj kuhanega sladkorja.

6. Kuhan sladkor ne kristalizira; čebele ga držijo nezakritega, tudi se jim ne skisa. Med kristalizira in postane večkrat tako trd, da ga ne morejo uživati in ga izmečejo na tla.

7. Gozdni med dela čebelam veliko žejo. Bolje je ta med odvzeti in krmiti s pravilno kuhanim sladkorjem.

8. Ako že krmimo jeseni za silo s sladkorjem, naj bo, a spomladi se mora radi zalege krmiti s čistim medom ali vsaj z zmesjo polovico medu in sladkorja; sam sladkor je zalegi škodljiv.

9. Gosp. Žnideršič: »Mi odvezamemo jeseni čebelam med in jih napitamo s kuhanim sladkorjem.«

10. O neki priliki sem govoril s starosto naših čebelarjev gosp. Sajevcem. Med drugim mi je povedal, da krmi čebele s kristalnim sladkorjem, ki ga naroča v Trstu. Tudi meni je priporočal tako delati in mi je dal naslov firme.

Teh 10 slučajev sem navedel, ki sem jih obdržal v spominu. Slučaji proti sladkorju so navedeni brez dokazov, slučajji za sladkor tudi niso pojasnjeni, so brez dokazov; vse skupaj ni pisano stvarno. Moj namen je, stvarno dokazati, da je pitanje s pravilno kuhanim sladkorjem nam in čebelam v korist. Misel, krmiti čebele s pravilno kuhanim sladkorjem, ni zrasla na mojem zelniku, marveč sem jo posnel po gosp. Žnideršiču in gosp. Sajevcu. Oba sta priznana čebelarja. Podrobnosti sem pridobil pri delu in lastnih izkušnjah.

Pravilno kuhan sladkor.

Povedal sem že, da je treba kuhati sladkor za jesensko pitanje v razmerju 1:2 ali na liter vode po 2 kg sladkorja. Za pomladansko pitanje sem kuhal sedaj v razmerju 1:1 ali na liter vode po 1 kg sladkorja. V bodoče bom opustil to razmerje 1:1 in bom obdržal samo 1:2 radi tega, ker se mi je lani pripetilo nekaj neljubega. Pozabil sem v omari steklenico kuhanega sladkorja v razmerju 1:1, a tekočina se mi je pokvarila. Nastal je v steklenici naravni proces, kakor pri grozdju ali sadjevcu. Tekočina je začela kipeti ali vreti. Ker je bila steklenica le na lahko zamašena, je izkipelo precej tekočine na tla, na vrhu tekočine je bilo veliko pen, in tekočina sama je imela precej občuten okus po alkoholu. Prejšnje leto sem imel spravljeno v isti omari kuhano zmes medu in sladkorja v razmerju 1:2 do kasne pomladi, a zmes je ostala tudi pri nastali toploti nespremenjena in dobra.

Sladkor v razmerju 1:2 moramo pustiti vreti vsaj pol ure in pridno posnemati pene. Te posnete pene zavržemo, ker so strupene od prežilke, ki se nahaja v sladkorju. Ako bi ne posnemali pen in bi premalo časa kuhali sladkor, bi bilo to čebelam v škodo; pred panjem in v panju bi bilo več mrtvih čebel. Meni se je kot začetniku to enkrat pripetilo; izkušnja me je naučila pravilno kuhati sladkor. Kuhani sladkor odstavimo s posodo vred in takoj še vročemu primešamo nekaj medu. Jaz primešam na 6 litrov kuhanega sladkorja 1 kg medu. Opazil sem, da se na kuhanem sladkorju brez medu napravi na površju tanka skorjica, ko se tekočina dobro ohladi; pri zmesi z medom pa tega nisem opazil. Kaj je vzrok temu, tega ne vem; sklepam pa, da med zabranjuje kuhanemu sladkorju kristalizovanje, zato ga čebele ne zakrivajo kot med, ker se ne bojijo, da bi se jim pokvaril.¹ To ohlajeno zmes spravimo v steklenice. Letos sem opazil nekaj čudnega v tej zmesi. Radi nastale toplote v januarju sem začel tudi zgodaj s pitanjem. Pital sem v presledkih. Steklenice hranim v nezakurjeni sobi v omari. Nekega dne opazim, da je ves med na dnu steklenice kristalizovan — med in sladkor sta se na mrazu ločila. Pravilno kuhani sladkor, pomešan z medom, je naravnemu medu po gostoti in barvi podoben, razlika je ta, da med kristalizuje, sladkor pa ne. Da sem kristalizovani med zopet zmešal s sladkornim sirupom, sem postavil steklenico v gorko vodo, da se je segrel med, in z nekoliko sunki je izginil med do dna.

S tako zmesjo nakrmimo jeseni čebele. Spomladi pa pridenem tej zmesi nekoliko mlačne vode, ker potrebujejo čebele vode radi zalege. Še več vode je treba pridjati za umetne roje, ker čebele so priprte in ne morejo nekaj dni izletavati. Ali nikdar preveč, da ne nastane prevelika vlaga v panju!

Sedaj nastane vprašanje, zakaj je nam in čebelam v korist, ako krmimo s pravilno kuhanim sladkorjem? (Dalje prihodnjič.)

¹ Deloma ga tudi pokrijejo; lani celo šele v oktobru. — Op. uredn.

† **Matija Lenard**, izdelovatelj stolpnih ur iz Stražišča pri Kranju je bil velik ljubitelj čebel in ud čeb. podružnice v Kranju. Umril je nenadoma v starosti 65 let. Ta mož je bil nekaj posebnega. Nosil je dolgo lepo brado kot Tegetthof, pod katerim je služil kot pomorščak. Delal je nekaj časa v arzenalu v Pulju, hodil mnogo po svetu in se ustanovil naposled tu poleg Kranja. Zabava vseh zabav so mu bile čebele. Vso ljubezen, kar jo je premoglo njegovo dobro srce, je delil med svojim edinim sinom in to nedolžno živalico. Dobro volje je bil vedno. Znan je bil po originalnih dovtipih, ki so spravili sleherneža čmerneža v prisrčen smeh. Toda takrat, ko je odšel njegov Fridolin v fronto, je utihnil, in klonila mu je glava niže in niže, ker ni bilo mesce in mesce nobene vesti o njem. Pa je prišel nekega dne pokonci in veselega obraza k mojemu čebelnjaku in mi zaklical: »Še živi!« Vedel sem, koga misli. Smejale se je in jokale obenem, ko mi je pravil, da je dobil od »Rdečega križa« obvestilo, da je njegov sin še živ ter da je ujet. »Permej dunej,« — je dejal — »še se bomo videli!« Na! — — — pa pristopi ponoči k njegovi postelji blede smrt ter sanjajočemu o svidenju z njegovim Fridolinom pošepeta na uho, da tu ne več, pač pa tam gori, ter pokaže s koščnim prstom proti zvezdam, ki so gledale skozi okno z jasneга zimskega neba.

Urednik.

Vljudno prosimo vse one cenj. čebelarje, ki prejemaajo »Slov. Čebelarja« in še niso poravnali članarine — in teh je še mnogo, nekateri za par let — da to v najkrajšem času store. Kdor pa ne misli biti ud društva ali naročnik lista, naj bo vsaj tako prijazen, da vrne list z opombo: Ne sprejemem. V sedanjem času je predrag tisk in papir, da bi list dajali zastonj, posebno, ker društvo ne dobiva v vojnem času ne državne ne deželne podpore in je navezano samo na prispevke članov in naročnikov. Za čebelarje, ki so sedaj pri vojaki, pa prosimo njih svojce, da poravnajo udnino ozir. naročnino. Gotovo jim bodo hvaležni, ko dobe po zmagoslavni vojski doma svojega starega prijatelja »Čebelarja« brez dolga.

Upravištvo.

Neobdačenega sladkorja je spomladi društvo razdelilo 180 stotov, ker se je posrečilo dobiti poleg dovoljenih 130 stotov še 50 stotov. Ta množina je zadostovala, da je vsak naročnik, ki se je pravočasno oglašil in plačal, dobil toliko neobdačenega sladkorja, kolikor ga je zahteval. Teга je bil najbolj vesel društveni tajnik, ker mu ni bilo treba, kakor druga leta, šcipati naročil, vračati denarja in, kar je še najhujše, čitati raznih neprijetnih opazk na pozneje došlih dopisnicah in pismih čebelarjev, češ da je on kriv smrti njihovih čebel, ker jim ni preskrbel dovolj sladkorja.

Zirkelbach, t. č. tajnik in blagajnik.